JULIANE KOKOTT

8 päivänä syyskuuta 2005 [1]

I Johdanto

1. Mitä sisältää käsite sijoitusrahaston hallinta? Tämä on VAT and Duties Tribunalin (Lontoo) esittämän ennakkoratkaisupyynnön keskeinen kysymys. Kuudennen arvonlisäverodirektiivin 77/388/ETY (jäljempänä kuudes direktiivi) [2] mukaan sijoitusrahastojen hallintaan liittyvät liiketoimet on näet vapautettava arvonlisäverosta. Pääasian oikeudenkäynnissä asianosaisena olevat Abbey Nationalin ALV-ryhmän sijoitusrahastot tai sijoitusyhtiöt vaativat, että vapautusta sovellettaisiin myös tiettyihin palveluihin, joita ne ovat ulkoistaneet.

2. Tässä yhteydessä on selvitettävä, onko arvonlisäveroa koskevien säännösten tulkinnassa otettava huomioon arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 20 päivänä joulukuuta 1985 annettu neuvoston direktiivi 85/611/ETY. [3] Direktiivillä 85/611 yhdenmukaistetaan tiettyjä sijoitusrahastoja koskevat kansalliset säännökset, ja siihen sisältyy erityisesti määritelmä siitä, mitä rahaston hallinnalla on katsottava tarkoitettavan.

3. Direktiiviin 85/611 sisältyy tämän lisäksi useita yhteissijoitusyrityksiin sovellettavia rakenteellisia säännöksiä, jotka ovat tärkeitä näiden sijoitusinstrumenttien tehtävien ja toimintatapojen ymmärtämiseksi. Direktiivissä 85/611 tunnetaan lähtökohtaisesti kahdentyyppisiä yhteissijoitusyrityksiä. Ensinnäkin on erityisiä rahastoja, jotkaon perustettu

1 – Alkuperäinen kieli: saksa.

2 – Jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17 päivänä toukokuuta 1977 annettu kuudes neuvoston direktiivi 77/388/ETY (EYVL L 145, s. 1).

3 – EYVL L 375, s. 3, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna 21.4.2004 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2004/39/EY (EUVL L 145, s.1)

sopimuksella ja jotka eivät ole oikeushenkilöitä (sijoitusrahastot). Yhdistyneessä kuningaskunnassa näiden rahastojen oikeudellinen muoto on usein unit trust. [4] Toiseksi on olemassa sijoitusyhtiöitä, jotka on perustettu itsenäisiksi oikeushenkilöiksi yhteisöoikeuden sääntöjen mukaisesti.

4. Koska sijoitusrahastot eivät ole erillisiä oikeushenkilöitä, ne tarvitsevat rahastoyhtiön, joka johtaa niiden liiketoimintaa. Sijoitusyhtiöt ovat sitä vastoin oikeushenkilöitä, jotka kykenevät hallinnoimaan myös itse itseään eivätkä välttämättä tarvitse erillistä rahastoyhtiötä. Niillä on Yhdistyneen kuningaskunnan säännösten mukaan kuitenkin authorised corporate director (jäljempänä ACD). Tätä tehtävää hoitavat yleensä yhtiöt, joten niiden rakenne muistuttaa sellaisen sijoitusrahaston rakennetta, jolla on rahastoyhtiö.

5. Rahastohallinnoinnin tärkeänä tehtävänä on sijoituspolitiikan vahvistaminen, konkreettisten arvopapereiden ostoista ja myynneistä tehtävät päätökset mukaan lukien. Sen lisäksi rahastoyhtiön on hoidettava kirjanpitoon ja tilinpäätökseen liittyviä tehtäviä. Ennakkoratkaisupyynnössä esitetään kysymys siitä, voidaanko viimeksi mainittuja tehtäviä edelleen pitää sijoitusrahaston tai sijoitusyhtiön hallinnoinnin yhteydessä verosta vapautettuina liiketoimina, mikäli ne ulkoistetaan.

6. Lisäksi esitetään kysymys omaisuudenhoitajan toiminnan luonnehtimisesta. Sekä sijoitusrahastojen että sijoitusyhtiöiden [5] on annettava omaisuutensa kolmannen henkilön säilytettäväksi. Mikäli kyseessä on unit trust, uskottu mies (trustee) ottaa omaisuudenhoitajan tehtävän. Käytännössä omaisuudenhoitajina toimivat yleensä pankit. Omaisuudenhoitaja hoitaa rahastoyhtiön tehtävät. Sen lisäksi sillä on tiettyjä valvonta- ja yhteistoimintavaltuuksia. Sen on erityisesti valvottava sitä, että sen säilytettävänä olevaa omaisuutta koskevat liiketoimet kirjataan asianmukaisesti. Myös omaisuudenhoitajan suoritusten osalta tulee esiin kysymys siitä, onko siinä yhteydessä kyseessä arvonlisäverosta vapautettu sijoitusrahaston hallinta.

4 - Kun jäljempänä puhutaan yleisesti sijoitusrahastoista, sillä tarkoitetaan myös rahastoja, jotka ovat unit trust -muotoisia.

5 - Tästä velvoitteesta on tehty tiettyjä poikkeuksia pörssissä noteerattujen sijoitusyhtiöiden osalta.

II Asiaa koskeva lainsäädäntö

A *Yhteisön oikeus*

7. Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on vapautettava verosta jäljempänä luetellut liiketoimet edellytyksillä, joita ne asettavat vapautusten oikeaksi ja selkeäksi soveltamiseksi sekä veropetosten, veron kiertämisen ja muiden väärinkäytösten estämiseksi, – –:

– –

d) seuraavat liiketoimet:

– –

3. liiketoimet, mukaan lukien välitys, jotka koskevat talletus- ja käyttötilejä, maksuja, tilisiirtoja, saamisia, shekkejä ja muita siirrettäviä asiakirjoja, lukuun ottamatta saamisten perimistä;

– –

5. liiketoimet, mukaan lukien välitys mutta lukuun ottamatta hallintoa ja tallessapitoa, jotka koskevat osakkeita, yhtiö- ja yhteenliittymäosuuksia, obligaatioita ja muita arvopapereita, ei kuitenkaan

– tavaroiden hallintaan oikeuttavia asiakirjoja,

– 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja oikeuksia ja arvopapereita;

6. jäsenvaltioiden määrittelemien erityisten sijoitusrahastojen hallinta;

– –"

merkittävästi niiden nettoarvosta, rinnastetaan takaisinostoon tai lunastukseen.

8. Direktiivin 85/611 1 artiklan 2 ja 3 kohdassa [6] määritellään sijoitusrahastoilla tarkoitettavan seuraavaa:

"2) Yhteissijoitusyrityksillä tarkoitetaan tässä direktiivissä, jollei 2 artiklasta muuta johdu, yrityksiä,

– joiden ainoana tarkoituksena on yleisöltä hankittujen varojen yhteinen sijoittaminen 19 artiklan 1 kohdassa mainittuihin siirtokelpoisiin arvopapereihin ja/tai muuhun helposti rahaksi muutettavaan rahoitusomaisuuteen ja jotka toimivat riskin hajauttamisen periaatteella, ja

– joiden osuudet on haltijan vaatimuksesta ostettava takaisin tai lunastettava suoraan tai välillisesti näiden yritysten varoilla. Yhteissijoitusyrityksen toimenpide, jonka tarkoituksena on varmistaa, ettei sen osuuksien pörssiarvo poikkea

3) Tällainen yritys voidaan perustaa oikeudellisesti joko sopimusoikeudellisten säännösten (rahastoyhtiöiden hoidossa olevat sijoitusrahastot), trusteja koskevien säännösten ('unit trust') tai yhtiöjärjestyksen (sijoitusyhtiöt) nojalla.

Tässä direktiivissä sijoitusrahastona pidetään myös 'unit trustia'."

9. Direktiivin 85/611 4 artiklassa säädetään edellytyksistä, joiden täyttyessä jäsenvaltion viranomaiset voivat antaa yhteissijoitusyritykselle toimiluvan. Säännöksen 2 kohdasta ilmenee erityisesti, että sopimusmuotoisella sijoitusrahastolla on oltava rahastoyhtiö ja erillinen omaisuudenhoitaja. Sijoitusyhtiö tarvitsee ainoastaan omaisuudenhoitajan.

10. Direktiivin 85/611 5 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa viitataan sijoitusrahastojen ja sijoitusyhtiöiden hallinnoimisen

6 – Direktiivin 1 artiklaa sovelletaan tässä asiassa sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 2001/108/EY (EYVL 2002, L 41, s. 35).

kuvaamisen osalta liitteessä II[7] olevaan luetteloon, joka ei ole tyhjentävä ja jonka sanamuoto on seuraava:

"Yhteiseen salkunhoitoon kuuluvat tehtävät

– Sijoitusten hoito;

– Hallinnoiminen:

a) lakisääteiset ja rahastonhoitoon liittyvät kirjanpitopalvelut,

b) asiakastiedustelut,

c) arvonmääritys ja hinnoittelu (veroilmoitukset mukaan luettuna),

d) säännösten noudattamisen seuranta,

e) osuudenhaltijarekisterin ylläpito,

f) tulojen jakaminen,

g) osuuksien liikkeeseenlasku ja lunastaminen,

h) sopimusten selvitystoiminta (osuustodistusten toimitus mukaan luettuna),

i) tietojen kirjaaminen;

– Markkinointi."

11. Direktiivin 85/611 5 g artiklan mukaan jäsenvaltiot voivat sallia sen, että rahastoyhtiö siirtää yhden tai useamman omista

7 – Nyt käsiteltävässä asiassa sovellettava 5 artiklan sanamuoto on annettu direktiivillä 2001/107/EY (EYVL 2002, L 41, s. 20), jolla annettiin myös liite II, johon siinä viitataan.

tehtävistään kolmansille osapuolille, kun tietyt edellytykset täyttyvät. Erityisesti on varmistettava, että tehtävien siirtäminen ei vaaranna rahastoyhtiön valvontaa ja että tehtävät hoidetaan asianmukaisesti.

12. Direktiivin 85/611 7 artiklan 1 kohdan mukaan sijoitusrahaston varat on annettava omaisuudenhoitajan säilytettäväksi. Omaisuudenhoitajan tehtävät konkretisoidaan 7 artiklan 3 kohdassa seuraavalla tavalla:

"Omaisuudenhoitajan on lisäksi

a) huolehdittava, että sijoitusrahaston puolesta suoritettavissa tai rahastoyhtiön suorittamissa osuuksien myynneissä, liikkeeseenlaskuissa, takaisinostoissa, lunastuksissa ja peruutuksissa noudatetaan lakia ja rahaston sääntöjä;

b) huolehdittava, että osuuksien arvo lasketaan lain ja rahaston sääntöjen mukaisesti;

c) noudatettava rahastoyhtiön antamia määräyksiä, jolleivät ne ole lain tai rahaston sääntöjen vastaisia;

d) huolehdittava, että sijoitusrahaston varoja koskeviin toimiin liittyvät maksut suoritetaan yleensä käytössä olevissa määräajoissa;

e) huolehdittava, että sijoitusrahaston tulot käytetään lain ja rahaston sääntöjen mukaisesti."

13. Direktiivin 85/611 9 artiklassa säädetään, että omaisuudenhoitaja on vastuussa velvoitteiden täyttämisen laiminlyömisestä sen valtion lainsäädännön mukaisesti, jossa rahastoyhtiöllä on sääntömääräinen kotipaikka.

14. Direktiivin 85/611 14 ja 16 artiklassa vahvistetaan sijoitusyhtiön omaisuudenhoitajan osalta samankaltaisia säännöksiä kuin 7 ja 9 artiklassa.

15. Direktiivin 85/611 10 artiklan mukaan sama yhtiö ei saa toimia sekä rahastoyhtiönä että omaisuudenhoitajana. Sama pätee 17 artiklan mukaan sijoitusyhtiöihin ja niiden omaisuudenhoitajaan.

B *Kansallinen lainsäädäntö*

16. Kuudennessa direktiivissä säädetty sijoitusrahastojen ja -yhtiöiden hallintaa koskeva vapautus on pantu Yhdistyneessä kuningaskunnassa täytäntöön vuoden 1994 Value Added Tax Actin (vuoden 1994 arvonlisäverolaki) liitteessä 9 olevan ryhmän 5 9 ja 10 kohdalla. Säännös koskee "Authorised unit trusts"- (toimiluvan saaneet sijoitusrahastot) tai "Trust based schemes" (trustipohjaiset sijoitusrahastot) -nimisiä sijoitusrahastoja (9 kohta) sekä Open-Ended Investment Companies -nimisiä sijoitusyhtiöitä (OEIC, avoimet sijoitusyhtiöt) (10 kohta).

17. Vuoden 1994 arvonlisäverolain säännöksissä viitataan siinä yhteydessä näiden elinten määritelmän osalta vuoden 2000 Financial Services and Markets Act -nimisen lain (vuoden 2000 laki rahoituspalveluista ja -markkinoista, jäljempänä FSMA) 236 ja 237 §:ään. FSMA:lla pannaan direktiivi 85/611 täytäntöön kansallisessa lainsäädännössä. Muita säännöksiä sisältyy Collective Investment Schemes Sourcebook of the Financial Services Authority -nimiseen ohjekirjaan (rahoituspalveluviranomaisen yhteissijoitusjärjestelyjä koskeva ohjekirja, jäljempänä CIS-ohjekirja). Sijoitusyhtiöitä koskevia erityissäännöksiä sisältyy vielä vuoden 2001 Open-Ended Investment Companies Regulations -nimiseen asetukseen (vuoden 2001 asetus avoimista sijoitusyhtiöistä, jäljempänä OEIC-asetus).

18. CIS-ohjekirjassa asetetaan omaisuudenhoitajalle tai uskotulle miehelle direktiivistä johtuvia velvoitteita täydentäviä tehtäviä. Näiden säännösten keskeinen tavoite on suojella kuluttajien tai sijoittajien etuja. Kansallinen tuomioistuin mainitsee erikseen seuraavat tehtävät:

1) uskottu mies voi sopia rahastonhoitajan kanssa siitä, että se voi antaa suostumuksen esitteisiin tehtäviin vähäisiin muutoksiin (mukaan lukien sijoitustavoitteisiin liittyvät muutokset)

2) sen täytyy laskea osuudet liikkeeseen välittömästi rahastonhoitajan ohjeet saatuaan ja niiden mukaisesti

3) sen on ilmoitettava rahastonhoitajalle epäilyksistään ja kieltäydyttävä laskemasta liikkeeseen tai peruuttamasta osuuksia, mikäli se katsoo, että liikkeeseenlasku tai peruutus olisi ristiriidassa liikkeeseenlaskua koskevan rajoituksen kanssa tai ei olisi osuudenhaltijoiden etujen mukaista

4) se voi poikkeuksellisessa tilanteessa sallia rahastonhoitajalle osuuksien liikkeeseenlaskun, peruuttamisen, myynnin tai lunastamisen keskeyttämisen tai vaatia sitä tekemään sen

5) sen on toimittava kohtuullisen huolellisesti selvittääkseen sen, voiko muuna kuin käteisenä annettava vastike osuuksien liikkeeseenlaskusta aiheuttaa vahinkoa olemassa oleville tai potentiaalisille osuudenhaltijoille

6) se voi määrätä sijoittajan osuudet menetetyiksi, jos tämä ei maksa erääntynyttä suoritusta rahastonhoitajalle tai uskotulle miehelle

7) sen on pidettävä osuudenhaltijarekisteriä

8) se voi kutsua osuudenhaltijoiden kokouksen koolle

9) sitä on kuultava siitä, mitkä Euroopan unionin ulkopuoliset markkinat soveltuvat sijoittamiseen

10) sen täytyy hyväksyä rahastonhoitajan ehdottamien Stock lending transactions -menettelyn ehdot ja varmistaa, että riittävä vakuus annetaan ennen kuin järjestely toteutetaan

11) sen täytyy hyväksyä OTC-johdannaisia koskevien liiketoimien ehdot

12) se voi antaa rahastonhoitajalle luvan käyttää oikeuksia, jotka liittyvät toimiluvan saaneen sijoitusrahaston sijoitukseen (kuten oikeus merkitä osuuksia uusmerkintöjen yhteydessä), mikäli oikeuksien käyttäminen muussa tapauksessa johtaisi hallussa olevien sijoitusten kokoa koskevien rajoitusten rikkomiseen

13) se voi rahastonhoitajaa kuultuaan päättää, käyttääkö se äänioikeutta, joka liittyy johonkin sellaiseen sijoitusomaisuuteen, joka koostuu osuuksista jossain muussa yhteissijoitusohjelmassa, jota rahastonhoitaja tai sen yhtiökumppani hallinnoi tai muutoin hoitaa, tai sellaisista osuuksista toimiluvan saaneessa sijoitusrahastossa, jotka kuuluvat syöttörahaston sijoitusomaisuuteen, jota rahastonhoitaja tai sen yhtiökumppani hallinnoi tai muutoin hoitaa

14) sen on osoitettava kohtuullista huolellisuutta varmistaakseen sen, että rahastonhoitaja on ottanut kaikki asiaankuuluvat seikat huomioon, kun se on määrittänyt dilution levy -palautukset ja Stamp Duty Reserve Tax -suoritukset

15) se voi ottaa tarpeellisessa määrin lainaa rahaston käytettäväksi rahastonhoitajan ohjeiden mukaan

16) sen on ryhdyttävä asianmukaisiin toimenpiteisiin varmistaakseen, että tarvittavat menettelytavat ja menetelmät osuuksien hinnoittelemiseksi määritetään oikein ja että riittäviä rekistereitä pidetään

17) sen on valittava tai hyväksyttävä riippumaton arvioitsija, mikäli rahaston omaisuutta koskevissa toimissa saattaa esiintyä intressikonflikteja

18) se voi rahastonhoitajan kehotuksesta hyväksyä minkä tahansa muun kuin CIS-ohjekirjassa vahvistetun vaihtokurssin sellaisen omaisuuden arvonmääritystä varten, jonka arvo muussa tapauksessa määritettäisiin muussa valuutassa ja muilla omaisuuden arvonmääritystä koskevilla menetelmillä

19) se voi päättää rahastonhoitajaa kuultuaan siitä, että omaisuuden vuosittaista jakoa ei tehdä, mikäli uskottu mies toteaa, että keskimääräinen jako-osuus olisi vähemmän kuin 10 GBP

20) sen on ratkaistava uskottuun mieheen sovellettavan lainsäädännön mukaisesti, pitäisikö sijoitetusta omaisuudesta suoritettavat lainanoton korot ja kulut sekä sijoitetusta omaisuudesta perittävät maksut ja kannettavat verot suorittaa pääomatililtä vai tulotililtä

21) mikäli toimiluvan saaneella sijoitusrahastolla on enemmän kuin yksi osuusluokka ja osuudenhaltija vaatii siirtymistä luokasta toiseen, rahastonhoitaja päättää, mikä on asianmukainen määrä osuudenhaltijalle annettavia osuuksia uudessa luokassa, mutta sen on kuultava ensin uskottua miestä

22) mikäli osuudenhaltija vaatii osuuksien lunastamista tai peruuttamista, rahastonhoitaja voi järjestää, että kyseiset osuudet peruutetaan vastikkeeksi osasta rahaston varoja käteisen sijasta. Siinä tilanteessa uskottua miestä on kuultava siirrettävän sijoitusomaisuuden valinnan osalta

23) uskottu mies voi vaatia rahastonhoitajaa luovuttamaan (tai hankkimaan) omaisuutta, mikäli tietty rahastonhoitajan suorittama omaisuuden hankinta tai luovutus ylittää valtuudet, jotka rahastonhoitajalle on annettu CIS-ohjekirjassa, tai mikäli haltija-arvopapereiden säilytysjärjestelyt ovat riittämättömät

24) uskotun miehen on hyväksyttävä liikkeeseenlaskettavien tai peruutettavien osuuksien määrän muuttaminen rahastonhoitajalla "laatikossaan"[8] olevien osuuksien lukumäärää koskevien virheiden korjaamiseksi

19. CIS-ohjekirjassa asetetaan sijoitusyhtiön omaisuudenhoitajalle (depositary) suureksi osaksi samat velvoitteet, ja siinä tapauksessa valvonta ja myötävaikutus liittyvät ACD:n toimintaan. Lisäksi osuuksien (units) liikkeeseenlaskuun liittyvät tehtävät jäävät pois.

25) sen on ilmoitettava FSA:lle välittömästi CIS-ohjekirjan sääntöjen vakavista rikkomisista;

III Tosiseikasto ja ennakkoratkaisukysymykset

20. Pääasian oikeudenkäynnin valittaja Abbey National plc (jäljempänä Abbey National) muodostaa yhdessä useiden tytäryhtiöidensä kanssa arvonlisäveron kantamiseksi Abbey Nationalin ALV-ryhmän. Ryhmän jäseniä ovat Abbey National Unit Trust Managers Limited (jäljempänä ANUTM), Scottish Mutual Investment Managers Limited (jäljempänä SMIM), Abbey National Asset Managers Limited (jäljempänä ANAM) ja Inscape Investments Limited (jäljempänä Inscape). Nämä yhtiöt ovat yhteissijoitusyritysten rahastonhoitajia.

26) se voi erottaa rahastonhoitajan kirjallisella ilmoituksella tietyissä tilanteissa, esimerkiksi silloin, jos rahastonhoitaja joutuu konkurssiin tai nimitetään pesänhoitaja tai jos "uskottu mies katsoo asianmukaisesta ja riittävästä syystä, jonka se esittää kirjallisesti, että rahastonhoitajan vaihto on osuudenhaltijoiden edun vuoksi toivottavaa". Kun rahastonhoitaja on erotettu, uskotun miehen on nimitettävä uusi rahastonhoitaja

21. Näiden yhteissijoitusyritysten uskottuja miehiä (omaisuudenhoitajia) ovat Clydesdale Bank plc (CB), Citicorp Trustee Company Limited (CTCL) ja HSBC Bank plc (HSBC). Ne veloittavat tehtävistään uskottuina miehinä yleisen uskotun miehen palkkion arvonlisäveroineen. Tämä palkkio ei sisällä toimintaa arvopaperien säilyttäjänä (custodian). CB ja HSBC veloittavat siitä eri korvaukset. CTCL ei hoida tätä tehtävää itse, vaan käyttää kolmatta osapuolta arvopaperien säilyttäjänä. Abbey National riitauttaa arvon-

27) sen on annettava hyväksyntänsä, mikäli rahastonhoitaja haluaa luovuttaa tehtävänsä toiselle rahastonhoitajalle.

8 – "Laatikolla" tarkoitetaan niitä osuuksia sijoitusrahastosta, joita rahastoyhtiöllä itsellään on tästä rahastosta.

lisäveron kantamisen uskotun miehen palkkiosta, koska se katsoo, että uskotun miehen toiminta on kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitettu verosta vapautettu liiketoimi.

22. Avoin sijoitusyhtiö Inscape Investment Fund, jonka ACD on Inscape, valittaa samoin siitä, että sen omaisuudenhoitajan CTCL:n palveluista kannetaan arvonlisävero. Riita ei tässäkään tapauksessa liity vastikkeeseen, joka suoritetaan suppeassa merkityksessä ymmärretyistä arvopaperien säilyttäjän tehtävistä, joita CTCL ei hoida, vaan ne on ulkoistettu maailmanlaajuisesti toimivan alisäilyttäjän (global sub-custodian) hoidettaviksi. Alisäilyttäjä saa suorittamistaan palveluista suoraan Inscapelta erillisen korvauksen.

23. Inscape siirsi lisäksi muutamia tehtävistä, joiden hoitamiseen se oli rahastoyhtiönä lailla velvollinen, Bank of New York Europe Limited -nimiselle pankille (jäljempänä BNYE) ja sittemmin Bank of New York -nimiselle pankille (jäljempänä BNY). BNYE ja BNY laskuttivat näistä palveluista Inscapelta arvonlisäveron. Abbey National riitauttaa myös sen oikeellisuuden.

24. Inscapen ja BNYE:n välisen sopimuksen mukaan BNYE:n piti hoitaa ensinnäkin rahastokirjanpito eli muun muassa rahastoosuuksien todellisen arvon sekä jakokelpoisen voiton ja tuottojen laskeminen, liikekirjanpito, tietojen kerääminen säännöllisin väliajoin julkaistavia selvityksiä ja tilinpäätöstä varten, veroilmoitusten laatiminen sekä selvitysten toimittaminen tilastokeskukselle ja Englannin keskuspankille. Lisäksi BNYE:n piti suorittaa muita palveluja, kuten alirahastojen hoito ja arvonmääritys, rahaston tilien ja maksujen täsmäyttäminen ja hallinta sekä hallintokustannusten taksoittaminen, kun nämä perittiin ns. dilution levy -nimisenä maksuna poistuvilta ja uusilta osuudenhaltijoilta.

25. Asiaa käsittelevä VAT and Duties Tribunal, London, on esittänyt 29.3.2004 tekemällään päätöksellä yhteisöjen tuomioistuimelle EY 234 artiklan nojalla seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1. Tarkoittaako kuudennen arvonlisäverodirektiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohtaan sisältyvä 'jäsenvaltioiden määrittelemien erityisten sijoitusrahastojen hallintaa' koskeva verovapautus sitä, että jäsenvaltioilla on paitsi toimivalta määritellä erityiset sijoitusrahastot, jotka voivat saada vapautuksen verosta, myös toimivalta määritellä erityisten sijoitusrahastojen 'hallintaan' kuuluvat toiminnot?

2. Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi ja kuudennen arvonlisäverodirektiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan käsitteelle 'hallinta' on annettava itsenäinen yhteisön oikeuden mukainen merkitys, kun otetaan huomioon arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annettu direktiivi 85/611/ETY (yhteissijoitusyrityksistä annettu direktiivi), sellaisena kuin se on muutettuna, ovatko palvelut, joista omaisuudenhoitaja tai uskottu mies veloittaa yhteissijoitusyrityksistä annetun direktiivin 7 ja 14 artiklan, kansallisten säännösten ja sovellettavien sopimusehtojen mukaisesti, kuudennen ALV direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitettuja verosta vapautettuja 'erityisten sijoitusrahastojen hallintaan' liittyviä palveluja?

3. Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi ja käsitteelle 'hallinta' on annettava itsenäinen yhteisön oikeuden mukainen merkitys, sovelletaanko kuudennen arvonlisäverodirektiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa säädettyä 'erityisten sijoitusrahastojen hallintaa' koskevaa verovapautusta palveluihin, joita ulkopuolinen rahastonhoitaja suorittaa rahaston hallinnointitehtävien yhteydessä?"

26. Yhteisöjen tuomioistuimen oikeudenkäynnissä ovat huomautuksia esittäneet Abbey National, Yhdistyneen kuningaskunnan ja Luxemburgin hallitukset sekä komissio. Niiden näkemykset esitetään – siltä osin kuin se on tarpeen – oikeudellisen arvioinnin yhteydessä.

IV Oikeudellinen arviointi

A *Alustava huomautus kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan soveltamisesta sijoitusyhtiöihin*

27. Sijoitusrahastoon kerätään useiden sijoittajien varoja ja ne sijoitetaan hyvin erilaisiin arvopapereihin, mutta myös muihin varallisuuseriin kuten kiinteistöihin tai irtaimeen. Sijoittajalle tästä koituu arvopaperien suorahankintaan nähden se etu, että riski jakautuu laajemmalle ja että sijoituskohteiden valinnan suorittavat erittäin erikoistuneet ammattilaiset. Palveluilla, joita tällaisen sijoitusmuodon yhteydessä suoritetaan, on kuitenkin myös hintansa.

28. Sijoitusrahaston hallinnoinnista maksettava korvaus on vapautettu arvonlisäverosta.

Sillä pyritään helpottamaan erityisesti pien-sijoittajien turvautumista tällaiseen sijoitus-muotoon.[9] Heidän käytettävissään olevan vähäisen sijoitusvolyymin vuoksi heille olisi näet vain hyvin rajoitetusti mahdollista sijoittaa rahansa laajasti suoraan eri arvopa-pereihin. Heillä ei usein ole myöskään tarvittavaa arvopapereiden vertailuun ja valintaan tarvittavaa asiantuntemusta.

29. Vapautuksella pyritään lisäksi estämään kilpailun vääristyminen ulkopuolisten hallin-noimien sijoitusrahastojen ja itse hallinnoi-tavien sijoitusyhtiöiden välillä.[10] Koska sijoi-tusrahastot eivät ole oikeushenkilöitä, ne eivät voi hallinnoida itse itseään, joten niiden on käytettävä ulkopuolista rahastoyhtiötä. Rahastoyhtiön sijoitusrahastolle suorittamat palvelut olisivat yleisten säännösten perus-teella sinänsä veronalaisia. Sen sijaan itse hallinnoitavan sijoitusyhtiön osalta kyseessä ei kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan nojalla normaalisti ole verollinen liiketoimi, koska hallinnoinnin osalta ei ole kyseessä kahden erillisen verovelvollisen välinen palvelu-suhde. Ilman 6 alakohdassa säädettyä vapau-tusta ulkopuolisten hallinnoimia sijoitusra-hastoja rasitettaisiin siis ylimääräisellä kus-tannustekijällä, jolloin se asetettaisiin epä-edullisempaan asemaan itse hallinnoitaviin sijoitusyhtiöihin nähden.

30. Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohta koskee sanamuotonsakin mukaan ainoastaan erityis-ten sijoitusrahastojen hallintaa (englanninkielinen versio: special investment funds), eikä siinä mainita itse hallinnoitavia sijoitus-yhtiöitä.

31. Tästä syystä herää kysymys, onko sään-nös ylipäänsä sovellettavissa viimeksi mai-nittuihin, kun ne suorittavat hallinnointipal-veluja. Mikäli tähän olisi sanamuodon vuoksi vastattava kieltävästi, Abbey National voisi tässä tapauksessa vedota vapautukseen ai-noastaan unit trust -rahastojen[11] osalta, mutta ei Inscape Investment Fundille suori-tettavien palvelujen osalta, koska se on sijoitusyhtiö.

32. Kun asiaa tarkastellaan lähemmin, kuu-dennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan soveltaminen on kuitenkin mahdotonta ainoastaan siltä osin kuin sijoitusyhtiö todellakin hallinnoi itse itseään. Mikäli sijoitusyhtiö sitä vastoin käyttää ulkopuolisten hallinnointipalveluja,

9 – Vrt. julkisasiamies Poiares Maduron asiassa C-8/03, BBL, 18.5.2004 antama ratkaisuehdotus (tuomio 21.10.2004, Kok. 2004, s. I-10157, 26 kohta).

10 – Julkisasiamies Poiares Maduron edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa BBL antaman ratkaisuehdotuksen 26 kohta.

11 – Direktiivin 85/611 1 artiklan 3 kohdan mukaan sijoitusrahastona pidetään myös unit trusts -rahastoja.

se on samassa tilanteessa kuin sopimusmuotoinen sijoitusrahasto ja sen pitäisi kilpailun neutraalisuuteen liittyvistä syistä saada tarvittaessa verovapautus samassa laajuudessa. [12]

33. Mikäli katsotaan, että ulkoistetut hallinnointipalvelut ylipäänsä voidaan katsoa kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitetun vapautuksen edellytysten mukaisiksi, ei näet voida tehdä eroa sen mukaan, onko itse hallinnoitava sijoitusyhtiö vai sijoitusrahaston rahastoyhtiö ulkoistanut nämä tehtävät. Kun seuraavassa puhutaan ilman tarkempia rajoituksia sijoitusrahastoista, sama pätee siten myös sijoitusyhtiöihin.

B *Ensimmäinen ennakkoratkaisukysymys*

34. VAT and Duties Tribunal tiedustelee ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään, onko kansallisessa lainsäädännössä määriteltävä se, mitä kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa mainitulla erityisten sijoitusrahastojen hallinnalla on katsottava tarkoitettavan, vai onko tämä itsenäinen yhteisön oikeuden käsite.

35. Yksinomaan Yhdistynyt kuningaskunta katsoo, että tässä säännöksessä ei viitata ainoastaan siihen, että jäsenvaltiot hyväksyvät sijoitusrahastot, vaan että siinä annetaan niiden tehtäväksi myös määritellä, mitä on pidettävä sijoitusrahaston hallintana. Kaikki muut osapuolet sen sijaan katsovat, että hallinnan käsite on yhteisön oikeuden käsite.

36. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kuudennen direktiivin 13 artiklassa säädetyt vapautukset ovat yhteisöjen oikeuden itsenäisiä käsitteitä, joten ne on määriteltävä yhteisön oikeudessa. [13] Tämä ei kuitenkaan päde silloin, kun neuvosto on antanut direktiivissä vapautusta koskevan säännöksen joidenkin käsitteiden määrittelemisen nimenomaisesti jäsenvaltioiden tehtäväksi. [14] Nyt käsiteltävässä asiassa ei ole aivan selvää, mitkä kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa säädetyn vapautuksen edellytysten osatekijät neuvosto on halunnut jättää jäsenvaltioiden määriteltäviksi.

37. Yhdistyneen kuningaskunnan puoltamalle tulkinnalle löytyy jonkinlainen lähtökohta säännöksen englanninkielisestä ver-

12 - Myös julkisasiamies Poiares Maduro totesi näin belgialaisten sociétés d'investissement à capital variable (SICAV) -yhtiöiden osalta edellä alaviitteessä 8 mainitussa asiassa BBL antamansa ratkaisuehdotuksen 8 kohdassa.

13 - Asia 348/87, Stichting Uitvoering Financiële Acties, tuomio 15.6.1989, Kok. 1989, s. 1737, 13 kohta); asia C-358/97, komissio v. Irlanti, tuomio 12.9.2000 (Kok. 2000, s. I-6301, 51 kohta) ja asia C-428/02, Fonden Marselisborg Lystbådehavn, tuomio 3.3.2005 (Kok. 2005, s. I-1527, 27 kohta).

14 - Asia C-468/93, Gemeente Emmen, tuomio 28.3.1996 (Kok. 1996, s. I-1721, 24 kohta).

siosta: "management of special investment funds as defined by Member States". Samalla tavoin kuin hollanninkielinen versio, [15] tämä kieliversio voidaan ymmärtää siten, että "as defined" ei viittaa ainoastaan sanaan special investment funds vaan koko ilmaisuun management of special investment funds.

38. Muut kieliversiot [16] eivät kuitenkaan tue Yhdistyneen kuningaskunnan tulkintaa. Niistä ilmenee pikemminkin, että jäsenvaltioille annetaan ainoastaan toimivalta hyväksyä sijoitusrahastot, ja tästä toimivallasta säädetään nyt direktiivillä 85/611.

39. Säädöksen erikielisten versioiden poiketessa toisistaan tai ainakin jättäessä tilaa toisistaan poikkeaville tulkinnoille kyseessä olevaa säännöstä on vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tulkittava sen säännöstön systematiikan ja tarkoituksen mukaan, jonka osa säännös on. [17]

40. Kuudennen direktiivin tarkoituksena on arvonlisäveroa koskevien kansallisten säännösten lähentäminen. Kilpailunvääristymien estämiseksi on erityisesti varmistettava, että yhteisön tasolla pätevät yhtenäiset vapautusten edellytykset. Tämä tavoite vaarannetaan, mikäli vapautuksiin sovelletaan mahdollisesti toisestaan poikkeavia kansallisia oikeudellisia käsitteitä. [18]

41. Silloin kun kuudes arvonlisäverodirektiivi annettiin, oli järkevää sitoa sijoitusrahaston määritelmä poikkeuksellisesti kansalliseen lainsäädäntöön, koska sijoitusrahastoja koskevaa lainsäädäntöä ei ollut vielä yhdenmukaistettu direktiivillä 85/611. Tällä tavoin näet varmistettiin, että vapautus koski ainoastaan selvästi määriteltyjä tapauksia eli sellaisten sijoitusrahastojen hallinnointia, joilla on siinä ominaisuudessa valtion myöntämä toimilupa jossain jäsenvaltiossa. Sen määrittelemiseksi, mitä on pidettävä sijoitusrahaston hallintana, pätee kuitenkin yleinen periaate, jonka mukaan vapautuksen edellytykset määritellään yhteisön oikeuden käsitteillä.

15 – "Het beheer van gemeenschappelijke beleggingsfondsen, als omschreven door de Lid-Staten."

16 – Mainittakoon esimerkkeinä seuraavat kieliversiot:
ES: la gestión de fondos comunes de inversión definidos como tales por los Estados miembros,
DK: forvaltning af investeringsforeninger, saaledes som disse er fastsat af medlemsstaterne,
DE: die Verwaltung von durch die Mitgliedstaaten als solche definierten Sondervermögen durch Kapitalanlagegesellschaften,
FR: la gestion de fonds communs de placement tels qu'ils sont définis par les États membres,
IT: la gestione di fondi comuni d'investimento quali sono definiti dagli Stati membri.

17 – Asia C-372/88, Cricket St. Thomas, tuomio 27.3.1990 (Kok. 1990, s. I-1345, 19 kohta); asia C-2/95, SDC, tuomio 5.6.1997 (Kok. 1997, s. I-3017, 22 kohta) ja asia C-384/98, D., tuomio 14.9.2000 (Kok. 2000, s. I-6795, 16 kohta).

18 – Vrt. asia C-349/96, CPP, tuomio 25.2.1999 (Kok. 1999, s. I-973, 15 kohta) ja edellä alaviitteessä 16 mainitussa asiassa SDC annetun tuomion 52 kohta.

42. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus viittaa siihen, että sen mukaan, miten sijoitusrahastoja koskevat kansalliset säännökset on muotoiltu, niillä saattaa olla myös erilaisia hallinnointitehtäviä. Tästä syystä sääntelystä etua saavan rahaston määritelmä liittyy erottamattomasti hallinnan määritelmään.

43. Tätä väitettä ei voida kuitenkaan hyväksyä. Ensinnäkään sijoitusrahastoja koskevien kansallisten säännösten poikkeamat eivät liene niin suuria, että yhteisön tason yhtenäinen määritelmä sijoitusrahastojen hallinnasta arvonlisäveron kantamista varten ei olisi mahdollinen. Tämä pätee erityisesti sen vuoksi, että direktiivissä 85/611 on sittemmin säädetty yhteisistä säännöksistä monenlaisten sijoitusrahastojen osalta. Toiseksi tämä korostaa nimenomaan sitä, että on välttämätöntä tulkita ainakin hallinnan käsitettä yhtenäisesti yhteisön tasolla, mikäli jo niiden elinten määrittelemisen osalta, jotka kansallisen oikeuden mukaan hyväksytään sijoitusrahastoiksi, on poikkeamia.

44. Tästä syystä ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitettu käsite "hallinta" on itsenäinen yhteisön oikeuden käsite, josta jäsenvaltiot eivät saa poiketa. [19]

C *Toinen ja kolmas ennakkoratkaisukysymys*

45. Sekä toinen että kolmas kysymys koskevat kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitetun hallinnan käsitteen tulkintaa, joten ne on tutkittava yhdessä. Yhteisöjen tuomioistuinta pyydetään selventämään,

- kuuluvatko omaisuudenhoitajan palvelut ja

- rahastoyhtiön ulkoistamat hallinnolliset tehtävät

tämän hallinnan käsitteen soveltamisalaan.

19 - Myös julkisasiamies Poiares Maduro tekee tämän päätelmän edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa BBL antamansa ratkaisuehdotuksen 25 kohdassa.

46. Abbey National ja Luxemburgin hallitus katsovat, että molemmissa tapauksissa on kyseessä sijoitusrahaston verosta vapautettu hallinta, koska asianomaiset tehtävät ovat erittäin tärkeitä sijoitusrahaston johtamisen kannalta eivätkä ainoastaan teknisiä tehtäviä. Ne viittaavat tässä yhteydessä erityisesti direktiiviin 85/611 ja kansalliseen lainsäädäntöön sisältyviin rahastoyhtiön ja omaisuudenhoitajan tehtävien määritelmiin.

47. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus ja komissio tulkitsevat sen sijaan hallinnan käsitettä suppeammin. Se käsittää niiden mielestä ainoastaan toiminnot, jotka vaikuttavat välittömästi sijoitusrahaston taseen vastaavaa ja vastattavaa -puolelle, eli varsinaiset sijoituspäätökset eikä omaisuudenhoitajan palveluja taikka ulkoistettuja kirjanpito- ja tilinpäätöstehtäviä.

48. Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan sanamuodon, erityisesti itse hallinnan käsitteen perusteella ei voida tehdä selvää päätelmää siitä, kuuluvatko nyt käsiteltävässä asiassa riidanalaiset palvelut sen soveltamisalaan. Sen selvittäminen, mitä yleisessä kielenkäytössä tai tietyillä oikeuden aloilla tarkoitetaan hallinnan käsitteellä, ei tässä tapauksessa auta. [20]

20 – Vrt. julkisasiamies Poiares Maduron edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa antaman ratkaisuehdotuksen 30 kohta).

49. Erityisesti säännöksen saksankielinen versio herättää kuitenkin esikysymyksen siitä, voivatko ulkoistetut palvelut ylipäänsä kuulua vapautuksen soveltamisalaan. Sanamuoto voitaisiin näet ymmärtää siten, että ainoastaan ne hallinnointipalvelut kuuluvat vapautuksen soveltamisalaan, jotka sijoitusyhtiö suorittaa itse.

1. Vapautusta ei rajoiteta koskemaan palveluja, jotka sijoitusrahasto suorittaa itse

50. Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan saksankielisen sanamuodon mukaan vapautus koskee ainoastaan erityisten sijoitusrahastojen hallintaa durch Kapitalanlagegesellschaften (pääomasijoitusyhtiöiden toimesta). Pääomasijoitusyhtiöiden käsitettä ei siinä yhteydessä määritellä tarkemmin, eikä se sisälly myöskään direktiiviin 85/611 sen enempää kuin muihinkaan yhteisön säädöksiin. Saksan lainsäädännössä tätä käsitettä käytetään sijoitusrahastojen rahastoyhtiöistä. [21] Tästä voitaisiin päätellä, että vapautuksen edellytyksiin sisältyy henkilöllinen osatekijä sillä

21 – Vrt. sijoituslain 2 §:n 1 momentti: "Sijoitusrahastot ovat pääomasijoitusyhtiön direktiivin 85/611/ETY vaatimusten mukaisesti hallinnoimia erityisiä sijoitusrahastoja – –"; ja sijoituslain 6 §:n 1 momentin ensimmäinen virke: "Pääomasijoitusyhtiöt ovat luottolaitoksia, joiden liiketoiminta kohdistuu erityisten sijoitusrahastojen hallinnoimiseen – –".

seurauksella, että sitä ei ensi arviolta sovelleta ulkoistettuihin hallinnointipalveluihin.

51. Tästä on kuitenkin todettava, että mihinkään muuhun kieliversioon ei sisälly vastaavaa nimenomaista sanamuotoa, joka viittaisi tietyn toimijan suorittamaan hallinnointiin.[22] Muiden kieliversioiden osalta käsitteestä hallinta (management, gestion) itsestään voitaisiin mahdollisesti päätellä, että vapautus koskee yksinomaan hallinnasta vastaavan yhtiön (management company, société de gestion) palveluja.

52. Tämä olisi kuitenkin ristiriidassa sen selvän linjan kanssa, jonka yhteisöjen tuomioistuin on omaksunut oikeuskäytännössään kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan muiden vastaavien vapautusten edellytysten osalta. Se on ottanut siinä yhteydessä huomioon kulloisenkin palvelun luonteen eikä sitä, kuka tämän palvelun suorittaa. Yhteisöjen tuomioistuin totesi esimerkiksi asiassa SDC antamassaan tuomiossa seuraavaa:[23]

"Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 3 ja 5 alakohdan perusteella vapautetut toimet määritellään tarjottujen palvelujen luonteen eikä palvelujen tarjoajan tai vastaanottajan avulla. Näissä säännöksissä ei nimittäin viitata lainkaan palvelujen tarjoajiin tai vastaanottajiin."

53. Samanlaisia toteamuksia on esitetty myös tuomioissa, jotka koskevat kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan a alakohdassa tarkoitettujen vakuutustoimintojen vapauttamista verosta.[24]

54. Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan mukaiset vapautuksen edellytykset eivät myöskään – mikäli jätetään muista täysin poikkeava saksankielinen sanamuoto tarkastelun ulkopuolelle – sisällä yksiselitteistä viittausta tiettyihin palvelun suorittajiin, kuten eivät 3 ja 5 alakohtakaan. Näin ollen ei voida poissulkea sitä, että 6 alakohdassa tarkoitettua vapautusta voitaisiin soveltaa nyt käsiteltävässä asiassa riidanalaisiin palveluihin, pelkästään sen vuoksi, että niitä ei suorita rahastoyhtiö itse vaan omaisuudenhoitaja tai kirjanpito- ja tilinpäätöspalveluihin erikois-

22 – Vrt. esim. 39 kohdassa siteerattu englanninkielinen versio sekä muut alaviitteissä 15 ja 16 mainitut versiot.

23 – Edellä alaviitteessä 17 mainitussa asiassa SDC annetun tuomion 32 kohta. Ks. myös asia C-281/91, Muys' en De Winter's Bouw- en Aannemingsbedrijf, tuomio 27.10.1993 (Kok. 1993, s. I-5405, 13 kohta), joka koskee kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 1 alakohtaa.

24 – Edellä alaviitteessä 18 mainitussa asiassa CCP annetun tuomion 22 kohta); asia C-240/99, Skandia, tuomio 8.3.2001 (Kok. 2001, s. I-1951, 41 kohta) ja asia C-8/01, Taksatoringen, tuomio 20.11.2003 (Kok. 2003, s. I-13711, 40 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin piti tosin tässä yhteydessä ratkaisevana sitä, että verovelvollinen suorittaa palvelun sopimussuhteessa vakuutettuun, jolloin ulkopuolisten suorittamat palvelut, jotka liittyvät vakuutukseen, ilman että ne olisivat sopimussuhteessa vakuutettuun, eivät kuulu tämän verovapautuksen soveltamisalaan. Yhteisöjen tuomioistuin hylkäsi sen, että tätä ajatusta sovellettaisiin muihin vapautuksen edellytyksiin (mitä ehdotti julkisasiamies Ruiz Jarabo asiassa C-2/95, SDC, 4.7.1996 antamassaan ratkaisuehdotuksessa, Kok. 1997, s. I-3017, 31 kohta ja sitä seuraavat kohdat). (Edellä alaviitteessä 17 mainitussa asiassa SDC annetun tuomion 39 kohta ja sitä seuraavat kohdat, erityisesti 57 kohta; ks. tästä myös em. asiassa Skandia annetun tuomion 35 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

tuneet ulkopuoliset. Pikemminkin itse palvelujen luonteen perusteella on selvitettävä, kuuluvatko ne 6 alakohdassa vapautettuihin liiketoimiin.

55. Kaikkia tehtäviä, jotka olisivat verovapaita, mikäli sijoitusrahaston rahastoyhtiö tai sijoitusyhtiö hoitaisi ne toimintansa yhteydessä itse, ei voida luokitella verovapaiksi liiketoimiksi, mikäli ne on ulkoistettu.

56. Sijoitusrahaston hoitamiseen sisältyvät tehtävät vaihtelevat nimittäin erityistehtävistä, jotka ovat luonteenomaisia sijoitusrahastojen hallinnoinnille, kuten niiden arvopapereiden valinta, joihin sijoittajien varat on tarkoitus sijoittaa, aivan yleisiin toimintoihin, jotka kuuluvat kaikille liiketoimintaa harjoittaville yrityksille, kuten kirjanpito, henkilöstöhallinto, tietokoneiden käyttö ja toimistotilojen ylläpito.

57. Mikäli rahastoyhtiö tai sijoitusyhtiö suorittaa kaikki tehtävät itse, niitä on painopisteensä mukaisesti pidettävä sijoitusrahaston verosta vapautettuna hallinnointina.[25] Sivusuoritukset, jotka eivät ole sille luonteenomaisia, luokitellaan siinä yhteydessä pääsuorituksen mukaan.[26] Mikäli rahastoyhtiö sitä vastoin ulkoistaa tiettyjä palveluja, näiden palvelujen osalta on erikseen selvitettävä, ovatko ne sijoitusrahaston hallinnan kannalta luonteenomaisia vai eivät. Seuraavassa on tutkittava, mitkä perusteet ovat siinä yhteydessä merkityksellisiä.

2. Yleisiä näkemyksiä kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitetun hallinnan käsitteen tulkinnasta

58. Yhteisöjen tuomioistuin ei ole vielä tähän mennessä ottanut kantaa kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan tulkintaan. Tässäkin yhteydessä on kuitenkin viitattava yleiseen toteamukseen, jonka mukaan kuudennen direktiivin 13 artiklassa tarkoitettujen verovapautusten kuvaamisessa käytettyjä ilmaisuja on tulkittava suppeasti, koska ne ovat poikkeus siitä yleisestä periaatteesta, jonka mukaan arvonlisäveroa kannetaan jokaisesta verovelvollisen suorittamasta vastikkeellisesta palvelusta.[27] Samoin pätee periaate, jonka mukaan vapautukseen liittyviä käsitteitä on tulkittava sen säännöstön systematiikan ja tarkoituksen mukaan, jonka osa säännös

25 – Ainoastaan palveluita, joita rahastoyhtiö suorittaa itsenäisinä pääsuorituksina sijoitusrahaston hallinnoinnin lisäksi, esimerkiksi ulkopuolisille annettavia neuvontapalveluita, on arvioitava erikseen arvonlisäverovelvollisuuden kannalta.

26 – Asia 173/88, Henriksen, tuomio 13.7.1989 (Kok. 1989, s. I-2763, 14–16 kohta); yhdistetyt asiat C-308/96 ja C-94/97, Madgett ja Baldwin, tuomio 22.10.1998 (Kok. 1998, s. I-6229, 24 kohta) ja edellä alaviitteessä 18 mainitussa asiassa CCP annetun tuomion 30 kohta.

27 – Edellä alaviitteessä 13 mainitussa asiassa Stichting Uitvoering Financiële Acties annetun tuomion 13 kohta; alaviitteessä 17 mainitussa asiassa SDC annetun tuomion 20 kohta ja alaviitteessä 24 mainitussa asiassa Taksatorringen annetun tuomion 36 kohta.

on,[28] ja jonka mukaan tulkinnassa on noudatettava yhteiseen arvonlisäverojärjestelmään kuuluvan verotuksen neutraalisuuden periaatetta.[29]

59. Julkisasiamies Poiares Maduro kehitti asiassa BBL antamassaan ratkaisuehdotuksessa seuraavat perusteet sille, miten kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa säädetyn vapautuksen soveltamisalaan kuuluvat asiasisällöltään läheiset liiketoimet rajataan niistä toissijaisista liiketoimista, jotka eivät kuulu sen soveltamisalaan. Näin ollen verosta pitäisi vapauttaa liiketoimet,

"jotka liittyvät kiinteästi sijoitusrahaston hoitoon, toisin sanoen sijoitus-, osto- ja myyntipolitiikasta päättämiseen. Vaikka verosta vapautetut liiketoimet eivät rajoitu pelkkään päätöksentekoon, niiden on ainakin liityttävä suoraan arvopaperikaupan liiketapahtumiin. Verovapautuksen soveltamiseksi on osoitettava, että palvelut liittyvät erottamattomasti sellaisiin liiketoimiin, jotka kuudennessa direktiivissä on nimenomaisesti vapautettu arvonlisäverosta. Palveluja, jotka ovat helposti erotettavissa varsinaisesta rahaston hallinnoinnista, on sen sijaan pidettävä verotettavina palveluina".[30]

60. Hänen mukaansa ratkaisevaa on se, vaikuttavatko riidanalaiset palvelut välittömästi rahaston taloudelliseen tilanteeseen ja näkyvätkö ne siten ratkaisevasti taloudellisia riskejä koskevassa arvioinnissa tai investointi- tai sijoituspäätöksissä. Näin ei ollut asiassa BBL ratkaistavina olleiden, sijoitusyhtiöiden (SICAV) tälle pankille suorittamien palvelu-, tiedonanto- ja neuvontapalvelujen osalta.

61. Julkisasiamiehen toteamusten lähtökohtana oli kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 3 ja 5 alakohdassa säädettyjä vapautuksia koskevien edellytysten soveltamista koskenut yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntö. Yhteisöjen tuomioistuin totesi esimerkiksi asiassa SDC antamassaan tuomiossa, että kyseisten liiketoimien on muodostettava kokonaisuutena arvioiden erillinen kokonaisuutensa ja täytettävä verosta vapautettujen liiketoimien kannalta erityisiä ja olennaisia tehtäviä.[31] Yhteisöjen tuomioistuin katsoi siinä yhteydessä, että 3 kohdassa tarkoitettuja tilisiirtoja ja 5 kohdassa tarkoitettua arvopaperikauppaa koskevien vapausten kannalta oli olennaista, että arvioitavina olleet palvelut johtivat oikeudellisen ja taloudellisen tilanteen muuttumiseen.[32]

62. On pohdittava, ovatko nämä yhteisöjen tuomioistuimen toteamukset – julkisasiamies Poiares Maduron ehdottamalla tavalla

28 - Vrt. alaviitteessä 17 mainittu oikeuskäytäntö.

29 - Asia C-45/01, Christoph-Dornier-Stiftung, tuomio 6.11.2003 (Kok. 2003, s. I-12911, 42 kohta).

30 - Edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa BBL annetun ratkaisuehdotuksen 33 kohta. Yhteisöjen tuomioistuin ei käsitellyt asiassa C-8/03, BBL, 21.10.2004 antamassaan tuomiossa (ei vielä julkaistu oikeustapauskokoelmassa) kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan tulkintaa.

31 - Edellä alaviitteessä 17 mainitussa asiassa SDC annetun tuomion 66 ja 68 kohta ja asia C-235/00, CSC, tuomio 12.12.2001 (Kok. 2001, s. I-10237, 25 kohta).

32 - Edellä alaviitteessä 17 mainitussa asiassa SDC annetun tuomion 53, 66 ja 73 kohta sekä alaviitteessä 31 mainitussa asiassa CSC annetun tuomion 26–28 kohta.

– sovellettavissa 6 alakohdassa tarkoitettuun sijoitusrahastojen hallintaa koskevaan vapautukseen ja mitä seurauksia tästä aiheutuu palveluille, joita koskeva ratkaisu kansallisen tuomioistuimen on tässä tapauksessa annettava.

63. Liiketoimien on mielestäni oltava erillisiä eli niiden on muodostettava erillinen kokonaisuus, ja niiden on oltava verosta vapautettujen liiketoimien kannalta erityisiä ja olennaisia, jotta ne kuuluisivat 6 alakohdan mukaisen vapautuksen soveltamisalaan. Siinä yhteydessä oikeudellisen ja taloudellisen tilanteen muuttumista koskevalla näkemyksellä, jonka yhteisöjen tuomioistuin on omaksunut 3 ja 5 alakohdassa tarkoitettujen liiketoimien yhteydessä, ei ole ratkaisevaa merkitystä arvioitaessa, onko kyseessä 6 alakohdassa tarkoitettu verosta vapautettu liiketoimi.

64. Säännöksen 3 alakohdassa tarkoitetut liiketoimet liittyvät maksu- ja välitysliikenteeseen ja sen kattaviin toimenpiteisiin, 5 kohdassa tarkoitetut liiketoimet arvopaperikauppaan. Molemmat tilanteet liittyvät siis tiettyihin rahoitustoiminnan liiketoimiin. Tästä syystä on tässä yhteydessä asianmukaista pitää oikeudellisen ja taloudellisen tilanteen muuttumista ratkaisevana perusteena, koska tällaiset liiketoimet voivat olla kyseessä vain silloin, jos ne ovat tosiasiallisesti johtaneet vastaavaan tilanteen muutokseen.

65. Säännöksen 6 alakohdassa tarkoitettu hallinnan käsite on yleisempi eikä liity konkreettisiin liiketoimiin. Sijoitusrahaston hallinnoinnin yhteydessä suoritetaan kyllä vastaavia liiketoimia, mutta se ei ole pakollista. Nimenomaan pitkäaikaisten sijoitusstrategioiden tai tiettyjen rahastotyyppien, kuten kiinteistörahastojen, yhteydessä on myös ajateltavissa, että pidemmän ajanjakson aikana tarkkaillaan vain markkinoita eikä tehdä uusia sijoituksia. Myös näiden ajanjaksojen aikana suoritetaan kuitenkin tehtäviä, jotka kuuluvat sijoitusrahaston hallinnointiin.

66. Mikäli vapautus rajattaisiin koskemaan vain toimintoja, jotka vaikuttavat salkun koostumukseen, ainoastaan hyvin vähäinen osuus sijoitusrahastojen toiminnasta vapautettaisiin verosta. Tällä kyseenalaistettaisiin kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan käytännön vaikutus. Käytännössä toissijaiset toiminnot, kuten nyt käsiteltävässä asiassa riidanalaiset toiminnot, muodostavat näet huomattavan osan liiketoimista, jotka kuuluvat sijoitusrahastojen hoitamiseen. Liian suppea käsitys hallinnan käsitteestä johtaisi lisäksi siihen, että osasuoritusten ulkoistamisesta tulisi epäkiinnostavaa, millä vaikeutettaisiin taloudellisesti järkevää työnjakoa.

67. Säännöksen 6 alakohdassa tarkoitetun vapautuksen sovellettavuuden ratkaisee siten

yksinomaan se, onko kulloinenkin palvelu erillinen ja onko se sijoitusrahaston hallinnan kannalta erityinen ja olennainen. Nämä perusteet on konkretisoitava siten, että otetaan huomioon säännöksen tavoitteet ja systemaattinen asiayhteys 13 artiklan B kohdan d alakohdassa tarkoitettujen liiketoimien vapautusten edellytyksiin. Lisäksi on tutkittava, mikä merkitys on annettava direktiiville 85/611 siinä yhteydessä.

– Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa säädetyn vapautuksen tavoitteet ja systematiikka

68. Liiketoimien vapautuksen tavoitteena on sijoitusrahastojen hallinnoinnin yhteydessä muun muassa helpottaa piensijoittajien sijoittamista sijoitusrahastoihin. [33] Jotta tämä tavoite saavutettaisiin, sijoitusrahastojen hallinnoinnista aiheutuvat kulut on vapautettava verosta. Mikäli vapautusta ei sovellettaisi, sijoitusrahastojen osuudenhaltijoita verotettaisiin ankarammin kuin sijoittajia, jotka sijoittavat rahansa suoraan osakkeisiin tai muihin arvopapereihin eivätkä käytä rahastojen omaisuudenhoitajien palveluja.

69. Jotta eri sijoitusmuotoja käsiteltäisiin verotuksellisesti samalla tavoin, kuten arvonlisäveron neutraalisuuden periaate edellyttää, sijoittamista sijoitusrahastoihin ei saa kuitenkaan asettaa myöskään parempaan asemaan kuin suoraa sijoittamista arvopapereihin. Koska 5 alakohdan mukainen vapautus ei koske arvopapereiden tallessapitoa ja hallintoa, vastaavien liiketoimien pitäisi olla verollisia myös silloin, kun ulkopuoliset suorittavat niitä sijoitusrahastojen puolesta.

70. Tässä yhteydessä on kuitenkin otettava huomioon, että 5 ja 6 alakohdassa käytetyillä hallinnon ja hallinnan käsitteillä ei ole sama merkitys. [34] Kuten yhteisöjen tuomioistuin totesi asiassa CSC antamassaan tuomiossa, 5 alakohdan käsitteiden tallessapito ja hallinto soveltamisalaan kuuluu "hallinnollisia palveluja, jotka eivät muuta oikeudellista ja taloudellista tilannetta osapuolten välillä". [35]

71. Käytännössä 5 alakohtaan sisältyvä tallessapitoa ja hallintoa koskeva poikkeuksen peruuttaminen koskee ennen kaikkea toimimista arvopaperien säilyttäjänä. Sen mukainen hallintotoiminta koostuu arvopaperien tallessapidon lisäksi ennen kaikkea teknisten toimenpiteiden suorittamisesta, kuten säilytystositteiden laatimisesta, osinkojen tilittämisestä, tietojen välittämisestä osakeyhtiöiden ja niiden osakkaiden välillä sekä lähdeverotuksen toimittamisesta ja veroilmoitusten laatimisesta.

33 – Ks. edellä 27 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

34 – Vrt. julkisasiamies Poiares Maduron edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa BBL antaman ratkaisuehdotuksen 38 kohta.

35 – Edellä alaviitteessä 31 mainittu asia C-235/00, tuomion 30 kohta.

72. Säännöksen 6 alakohtaan sisältyvän sijoitusrahaston hallinnan käsitteen merkitys on sitä vastoin täysin erilainen. En käsittele asiaa tarkemmin, mutta rahastonhoitajan tehtävä voidaan rinnastaa arvopapereihin suoraan sijoittavan sijoittajan tehtävään. Hallinta ei siis tässä yhteydessä rajoitu puhtaasti teknisiin toimenpiteisiin, joita arvopaperien säilyttäjä yleisesti suorittaa, vaan siihen sisältyvät päätökset, joita on tehtävä sijoittamisen yhteydessä. Tähän on lisättävä tehtävät, jotka liittyvät rahasto-osuuksien liikkeeseenlaskemiseen, markkinoimiseen ja takaisin ostamiseen, sekä niihin liittyvät hallinnolliset tehtävät (osuuksien arvon ilmoittaminen, kirjanpito ja maksuliikenne).

– Direktiivin 85/611 merkitys tulkittaessa kuudennessa direktiivissä tarkoitettua sijoitusrahaston hallinnan käsitettä

73. Direktiivillä 85/611 yhdenmukaistetaan tiettyjä sijoitusrahastoja ja sijoitusyhtiöitä koskeva jäsenvaltioiden lainsäädäntö. Direktiivin 85/611 pääsisällön muodostavat toimiluvan antamista yhteissijoitusyrityksille ja niiden sijoituspolitiikkaa koskevien säännösten lisäksi säännökset, jotka koskevat rahastoyhtiöiden ja omaisuudenhoitajien velvoitteita. Erityisesti sen liitteeseen II, johon 5 artiklan 2 kohdassa viitataan, sisältyy luettelo, joka ei ole tyhjentävä ja jossa mainitaan tämän direktiivin kannalta tehtävät, joiden katsotaan kuuluvan "sijoitusrahastojen ja sijoitusyhtiöiden hoitamiseen". Tästä säännöksestä voitaisiin tehdä päätelmiä kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan tulkintaa varten.

74. Lähtökohtaisesti on tavoittelemisen arvoista tulkita eri säädöksissä esiintyviä samoja käsitteitä yhtenäisesti. Nimenomaan kuudennen arvonlisäverodirektiivin erillisiä käsitteitä tulkittaessa erityisten yhteisön oikeussääntöjen huomioon ottaminen sen elämänalan osalta, johon verotettavien liiketoimien on katsottava kuuluvan, on tärkeä apuväline. Kuudennesta direktiivistä itsestään ei näet useinkaan voida johtaa pitkälle meneviä viitteitä sen epämääräisten oikeudellisten käsitteiden täydentämiseksi.

75. Yhteisöjen tuomioistuin viittasi jo asiassa BBL antamassaan tuomiossa direktiivin 85/611 määritelmiin vastatessaan kysymykseen, oliko SICAV:n toiminta kuudennessa arvonlisäverodirektiivissä tarkoitettua taloudellista toimintaa.[36] Vastaavia viittauksia sisältyy myös kuudennen direktiivin 13 artiklan muiden vapautusta koskevien edellytysten yhteyteen. Yhteisöjen tuomioistuin on tulkinnut esimerkiksi 13 artiklan B kohdan a alakohdassa tarkoitettua vakuutustoimintojen käsitettä siten, että se on viitannut ensivakuutusliikettä koskevaan direktiiviin 73/239/ETY.[37] Julkisasiamies Mischo viit-

36 – Edellä alaviitteessä 30 mainitussa asiassa BBL annetun tuomion 42 kohta.

37 – Edellä alaviitteessä 18 mainitussa asiassa CCP annetun tuomion 18 kohta.

tasi [38] vakuutuksenvälittäjän määritelmän osalta saman vapautusta koskevan edellytyksen yhteydessä tähän ammattiryhmään sovellettavaan direktiiviin. [39]

76. Julkisasiamies Poiares Maduro katsoi kuitenkin, että direktiiviin 85/611 sisältyvään hallinnointitehtävien kuvaukseen ei voitu vedota kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohtaa tulkittaessa, koska näiden kahden säädöksen tarkoitus on erilainen. [40]

77. Yhteisöjen tuomioistuin on todellisuudessa jo hylännyt tällä perustelulla sen, että kuudetta arvonlisädirektiiviä tulkittaessa voitaisiin nojautua muihin säädöksiin. Se ei esimerkiksi pitänyt asianmukaisena sitä, että kuudennen direktiivin 13 artiklan A kohdan 1 alakohdan c alakohdassa tarkoitetulla lääkärin tehtävien käsitteellä pitäisi katsoa tarkoitettavan samaa kuin lääkäreiden vapaasta liikkuvuudesta annetussa direktiivissä [41, 42]

78. Direktiivillä 85/611 pyritään yhdenmukaistamaan sijoitusrahastoja koskevat säännöt. Tällä tavoin pyritään lähentämään kilpailunedellytyksiä ja poistamaan rajat ylittävän kaupan esteet sekä samalla takaamaan sijoittajien suoja. [43] Uusilla rahastoyhtiöiden toimintaa koskevilla, direktiivillä 2001/107 [44] käyttöön otetuilla säännöksillä (mukaan lukien liite II) pyritään etenemään yhdenmukaistamisessa. Mitä kattavammin hallinnointitehtävät konkretisoidaan siinä yhteydessä direktiivissä 85/611, sitä täydellisemmin lainsäädäntö yhtenäistetään.

79. Tähän direktiivin 85/611 täytäntöönpanoon sisältyy tiettyjä jännitteitä, kun otetaan huomioon, että arvonlisäverosta myönnettäviä vapautuksia koskevia kuudennen arvonlisäverodirektiivin säännöksiä – tässä tapauksessa käytännössä sijoitusrahaston hallinnan käsitettä – on tulkittava suppeasti. Molempien säädösten säännökset ovat kuitenkin yhteensovitettavissa, mikäli direktiivin 85/611 liitteessä II olevia käsitteitä ei pidetä sijoitusrahaston hallinnointipalvelujen määritelminä vaan rahastoyhtiön tyypillisten tehtävien kuvauksena. [45] Tämä näkemys jättää riittävästi harkinnanvaraa sille, että direktiivin 85/611 liitteessä II mainittuja hallinnointitehtäviä pidetään kuudennen arvonlisäverodirektiivin yhteydessä ainoas-

38 – Asia C-8/01, Taksatorringen, ratkaisuehdotus 3.10.2002 (Kok. 2003, s. I-13711, 88 kohta ja sitä seuraavat kohdat). Yhteisöjen tuomioistuin ei käsitellyt sitä, miltä osin on viitattava direktiivin 77/92 määritelmiin, mutta tutki kuitenkin kyseisen direktiivin säännökset (tuomion 45 kohta).

39 – Toimenpiteistä sijoittautumisvapauden sekä palvelujen tarjoamisen vapauden tehokkaan käyttämisen helpottamiseksi vakuutusasiamiesten ja vakuutuksenvälittäjien (ryhmästä 630 ISIC) toiminnassa, sekä erityisesti kyseistä toimintaa koskevista siirtymätoimenpiteistä 13 päivänä joulukuuta 1976 annettu neuvoston direktiivi 77/92/ETY (EYVL 1977 L 26, s. 14).

40 – Edellä alaviitteessä 9 mainitussa asiassa BBL annetun ratkaisuehdotuksen 39 kohta.

41 – Lääkäreiden vapaan liikkuvuuden sekä heidän tutkintotodistustensa, todistustensa ja muiden muodollista kelpoisuutta osoittavien asiakirjojensa vastavuoroisen tunnustamisen helpottamisesta 5 päivänä huhtikuuta 1993 annettu neuvoston direktiivi 93/16/ETY (EYVL L 165, s. 1).

42 – Asia C-212/01, Unterpertinger, tuomio 20.11.2003 (Kok. 2003, s. I-13859, 37 kohta).

43 – Vrt. johdanto-osan ensimmäinen, toinen ja kolmas perustelukappale.

44 – Mainittu alaviitteessä 7.

45 – Vrt. vastaavasti myös komission ehdotus KOM(98) 451 lopullinen, s. 8.

taan indisiona siitä, että kyseessä ovat sijoitusrahaston hallinnointiin liittyvät tehtävät. Samalla siinä yhteydessä voidaan ottaa huomioon poikkeussäännösten suppeaa tulkintaa koskeva periaate siltä osin kuin se on tarpeen.

80. Mikäli direktiivin 85/611 5 artiklan 2 kohdan ja liitteen II säännöksiä pidettäisiin kattavana, myös kuudetta arvonlisäverodirektiiviä koskevana määritelmänä sijoitusrahaston hallinnasta, tämä käsite ei ensi arviolta kattaisi omaisuudenhoitajan palveluja. Sen tehtävistä säädetään näet erikseen direktiivin 85/611 7 ja 14 artiklassa.

81. Rahastoyhtiön ja omaisuudenhoitajan tehtävien jyrkkä erottaminen toisistaan vastaa direktiivin 85/611 erityistavoitteita ja systematiikkaa.[46] Liitteessä II kuvataan toisen näistä toimijoista eli rahastoyhtiön tehtäviä ilman että siinä lausuttaisiin mitään omaisuudenhoitajan tehtävien luonnehtimisesta. Direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohta koskee sitä vastoin yleisesti sijoitusrahaston hallintaa, ilman että siinä yhteydessä tehtäisiin eroa tiettyjen toimijoiden perusteella.[47] Siltä osin kuudennessa direktiivissä tarkoitettu hallinnan käsite on laajempi kuin direktiivin 85/611 liitteen II määritelmä, ja siinä sallitaan lähtökohtaisesti se, että myös omaisuudenhoitajan tehtäviä pidetään hallintana.

82. Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus korostaa kylläkin perustellusti, että direktiivi 85/611 ei koske tietynlaisia sijoitusrahastoja,[48] joita kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohta kuitenkin koskee. Tämä ei estä sitä, että direktiivi 85/611 otetaan huomioon vastattaessa siihen, mitkä toiminnot ovat sijoitusrahaston hallinnan kannalta tässä tapauksessa erityisiä ja olennaisia. Nyt käsiteltävän asian kohteena olevat rahastot tai sijoitusyhtiöt kuuluvat näet direktiivin 85/611 soveltamisalaan.

– Välipäätelmä

83. Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitettu sijoitusrahaston hallinnan käsite sisältää myös palvelut, joita rahastoyhtiö ei suorita itse. Se, onko ulkoistettua toimintoa pidettävä tällaisena hallintana, ei riipu siitä,

46 – Ks. tästä tarkemmin jäljempänä 85 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

47 – Ks. tästä edellä 50 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

48 – Direktiiviä 85/611 ei sovelleta esimerkiksi suljettuihin rahastoihin ja rahastoihin, jotka eivät sijoita arvopapereihin.

vaikuttaako asianomainen toiminto rahaston sijoituspolitiikkaan. Vapautuksen edellytyksiä on tulkittava niiden tavoitteiden valossa, joiden mukaan piensijoittajien sijoittamista sijoitusrahastoihin on helpotettava eikä tätä sijoitusmuotoa saa asettaa heikompaan asiaan kuin suoraa sijoittamista muihin arvopapereihin. Direktiivi 85/611 voidaan ottaa huomioon kuudetta arvonlisäverodirektiiviä tulkittaessa; direktiivin 85/611 liitteessä II olevaan hallinnointitehtävien luetteloon ei kuitenkaan sisälly tyhjentävää rahastojen hallinnan määritelmää, joka olisi sovellettavissa muutoksitta kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan yhteydessä. Ratkaisevaa on pikemminkin se, muodostaako ulkoistettu tehtävä erillisen kokonaisuuden ja onko se erityinen ja olennainen sijoitusrahaston hallinnoinnin kannalta.

84. Näiden toteamusten perusteella on vielä tutkittava, onko palveluja, joita kansallisen tuomioistuimen on arvioitava, pidettävä verosta vapautettuina liiketoimina sijoitusrahaston hallinnoinnin yhteydessä.

3. Omaisuudenhoitajan toiminnan luonnehtiminen

85. Omaisuudenhoitaja on – kuten komissio asia ilmaisee – sijoitusrahaston ja sen hoitajan lisäksi niiden lainsäädäntöpuitteiden kolmas lähtökohta, jotka luotiin antamalla direktiivi 85/611 sijoitusrahastojen osalta.[49] Sen tehtävät koostuvat lähinnä sijoitusrahaston omaisuuden säilyttämisestä ja rahastoyhtiön valvonnasta. Sen on siinä yhteydessä hoidettava tehtävänsä pelkästään osuudenhaltijoiden eduksi,[50] ja se on niitä kohtaan vastuussa velvoitteidensa täyttämisen laiminlyömisestä.[51] Direktiivillä on tältä osin otettu sijoittajien suojelemiseksi käyttöön eräänlainen ns. neljän silmän periaate.

86. Abbey National on viitannut tässä yhteydessä direktiivin 2001/107 johdanto-osan neljänteen perustelukappaleeseen, jossa puhutaan "kahdesta henkilöstä koostuvasta johdosta" (two-men-management). Jo siitä ilmenee sen mielestä, että myös omaisuudenhoitaja kuuluu johtoon. Abbey Nationalin näkemys perustuu kuitenkin väärinymmärrykseen. Mainittu perustelukappale ei näet liity tehtävien jakamiseen rahastoyhtiön ja omaisuudenhoitajan välillä vaan direktiivin 85/611 5 a artiklan 1 kohdan b alakohdan säännökseen. Sen mukaan rahastoyhtiön johtoon täytyy kuulua vähintään kaksi riittävän hyvämaineista ja kokenutta henkilöä.

49 – Komission tiedonanto 30.3.2004, KOM(2004) 207 lopullinen. – Yhteissijoitusyritysten säilytysyhteisöjä koskeva sääntely jäsenvaltioissa: tilannekatsaus ja mahdolliset kehityssuunnat, s. 2, 2 kohta.

50 – Direktiivin 85/611 10 artiklan 2 kohta ja 17 artiklan 2 kohta.

51 – Direktiivin 85/611 9 ja 16 artikla.

87. Direktiivissä 85/611 ei missään tapauksessa säädetä kattavasti siitä, mitä tehtäviä säilyttäminen yksityiskohtaisesti sisältää.[52] Sen vuoksi kansallisella lainsäädännöllä on näiden tehtävien kuvaamisen kannalta huomattava merkitys. Siinä saatetaan erityisesti sallia tehtävien siirtäminen omaisuudenhoitajalta alisäilyttäjille, ilman että omaisuudenhoitaja voi kuitenkaan vapautua tällä vastuustaan.[53]

88. Direktiivissä 85/611 ei myöskään anneta kaikilta yksityiskohdiltaan pakottavia säännöksiä tehtävien jakamisesta rahastoyhtiön ja omaisuudenhoitajan kesken.[54] Esimerkiksi osuudenhaltijarekisterin ylläpito kuuluu CIS-ohjekirjan mukaan uskotulle miehelle (eli omaisuudenhoitajalle),[55] vaikka tämä tehtävä kohdistetaan direktiivin 85/611 liitteessä II olevan e kohdan toisen luetelmakohdan mukaan rahastoyhtiölle.

89. Jo tästä syystä lopullinen omaisuudenhoitajien toiminnan luonnehtiminen pitää jättää pääasian oikeudenkäynnissä kansallisen tuomioistuimen tehtäväksi. Yhteisöjen tuomioistuin voi ainoastaan sille esitettyjen tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen perusteella antaa viitteitä siitä, miten kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohtaan sisältyvää hallinnan käsitettä pitäisi tulkita.

90. Edellä kehiteltyjen perusteiden mukaisesti on todettava, että omaisuudenhoitajan toiminta muodostaa erillisen kokonaisuuden. Tämä perustuu jo yksinomaan siihen, että sille kuuluu direktiivin 85/611 perusteella erillinen, rahastoyhtiön tehtävistä eriytetty rooli.

91. Sen toiminta on myös sijoitusrahaston hallinnoinnin kannalta olennainen. Varojen sijoittamisesta sijoitusrahastoon aiheutuu sijoittajalle jo sinänsä riski siitä, että rahastoon uskottuja varoja ei käytetä asianmukaisesti tai niitä jopa kavalletaan. Sijoittaja itse on tuskin siinä tilanteessa kykenevä valvomaan rahastonhoitajan toimintaa. Tästä syystä säilyttämisen eriyttäminen rahastonhoidon muista tehtävistä on ratkaisevan tärkeää tämän rahansijoitusmuodon turvallisuuden ja siten myös sen houkuttelevuuden kannalta. Tähän vaikuttavat ennen kaikkea myös muut valvontatehtävät, joita omaisuudenhoitaja hoitaa rahastoyhtiöön nähden.

92. Omaisuudenhoitajan toiminta ei normaalitapauksessa vaikuta välittömästi salkun

52 – Vrt. edellä alaviitteessä 49 mainitun komission tiedonannon s. 3, 2.2 kohta, ja s. 8, 4.3.2 kohta. Komissio pitää kuitenkin lähentämisen lisäämistä tarpeellisena ja ehdottaa tiedonannon liitteessä II olevassa 3 kohdassa omaisuudenhoitajan tehtäviä koskevan luettelon ottamista direktiiviin 85/611.

53 – Vrt. direktiivin 85/611 7 artiklan 2 kohta ja 14 artiklan 2 kohta.

54 – Vrt. taulukko alaviitteessä 49 mainitun komission tiedonannon liitteessä II olevassa 4.3 kohdassa.

55 – Ks. edellä 18 kohta, 7 alakohta.

koostumukseen tai rahaston muihin taloudellisiin suhteisiin. Tällainen vaikutus on mahdollinen ainoastaan silloin, kun esimerkiksi sijoituspäätökset, jotka ovat ristiriidassa lain säännösten taikka sopimuksen tai yhtiöjärjestyksen määräysten kanssa, oikaistaan omaisuudenhoitajan väliintulon perusteella. Kuten edellä on kuitenkin jo todettu, tämän 3 ja 5 alakohdassa säädettyjen vapautusten yhteydessä kehitetyn kriteerin soveltaminen tässä tapauksessa sovellettavaan sijoitusrahaston hallinnan vapauttamiseen verosta ei ole ilman muuta asianmukaista. [56]

93. Omaisuudenhoitajan toiminta on myös erityistä sijoitusrahaston hallinnoinnin kannalta. Se ei ole esimerkiksi verrattavissa tilintarkastajan tehtäviin, sillä tämä tutkii taseiden oikeellisuuden vasta jälkikäteen ja ajallisesti huomattavasti myöhemmin. Omaisuudenhoitajalla on valvontatehtävänsä hoitamisessa pikemminkin aktiivinen asema rahaston päivittäisen toiminnan yhteydessä.

94. Toiminta ei rajoitu yksinomaan myös arvopaperien säilyttäjien harjoittamaan arvopaperien säilyttämiseen teknisessä mielessä. Tavanomaiset arvopaperien säilytystehtävät ovat kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdan mukaan arvonlisäverollisia. Mikäli omaisuudenhoitajan tehtävä olisi olennaiselta osin sama kuin arvopaperien säilyttäjän ja vastaavat palvelut siitä huolimatta kuuluisivat 6 kohdassa tarkoitetun vapautuksen soveltamisalaan, tämä johtaisi siihen, että varojen sijoittamista sijoitusrahastoihin suosittaisiin muihin arvopapereihin sijoittamiseen nähden.

95. Pääasian oikeudenkäynnin kohteena olevat omaisuudenhoitajat ovat tosin ulkoistaneet nimenomaan täysin teknisen rahastoomaisuuden säilyttämisen. Näiden tehtävien kohtelu arvonlisäveron kannalta ei ole riidanalainen. Säilyttäminen teknisessä mielessä kuuluu kuitenkin omaisuudenhoitajan luonteenomaisiin tehtäviin. Vaikka omaisuudenhoitaja on ulkoistanut tämän tehtävän, se on kuitenkin sijoittajiin nähden vastuussa asianmukaisesta säilyttämisestä ja vastaa virheistä, joita siinä yhteydessä tehdään. Se ei voi muuttaa toimintansa painopistettä ja siten sen verokohtelua sillä, että se siirtää oleellisia osia tehtävistään valvonnassaan ulkopuolisten – tässä tapauksessa ns. global sub-custodians -laitosten – hoidettaviksi. Myöskään sillä ei ole tässä yhteydessä merkitystä, että global sub-custodians -laitokset saavat palkkionsa ilmeisesti välittömästi rahastoyhtiöltä eivätkä omaisuudenhoitajalta, jonka valvonnassa ne kuitenkin toimivat.

96. Kansallisen tuomioistuimen on näin ollen selvitettävä, muodostaako säilyttäminen teknisessä mielessä omaisuudenhoitajan

56 – Ks. edellä 63 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

kaikkien tehtävien kokonaistarkastelussa pääosan tehtävistä, joita kansallisessa lainsäädännössä lähtökohtaisesti asetetaan omaisuudenhoitajalle. Mikäli näin on, omaisuudenhoitajan toimintaa pitäisi kaiken kaikkiaan pitää arvonlisäverollisena, koska muita suorituksia pitäisi sivusuorituksina luonnehtia samalla tavoin kuin pääsuoritusta.

97. Kun otetaan huomioon laajalle ulottuvat valvontatehtävät, joita CIS-ohjekirjassa siirretään omaisuudenhoitajille, vaikuttaa kuitenkin pikemminkin epätodennäköiseltä, että näitä tehtäviä pitäisi pitää ainoastaan sivusuorituksena, jotka jäävät taka-alalle tekniseen säilyttämiseen nähden. Lisättäköön, että säilyttäminen teknisessä mielessä voitaisiin selvästi ilman muuta ulkoistaa, mikä tuskin olisi mahdollista, jos se olisi omaisuudenhoitajan päätehtävä.

4. Ulkoistettavien hallinnollisten tehtävien luonnehtiminen

98. Inscapen BNYE:lle tai BNY:lle ulkoistamat tehtävät kuuluvat kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitetun hallinnan käsitteen soveltamisalaan, mikäli ne muodostavat erillisen kokonaisuuden ja ovat rahastojen hallinnoinnin kannalta olennaisia ja erityisiä tehtäviä. Kansallisen tuomioistuimen on viime kädessä todettava, onko tilanne tällainen pääasian oikeusriidan osalta.

99. Sitä, että palvelut muodostavat erillisen kokonaisuuden, puoltaa nyt käsiteltävässä asiassa se, että BNYE/BNY ei ole ottanut hoitaakseen vain yksittäisiä aputoimintoja vaan tietyssä mielessä kokonaispalvelun, kuten tämän ratkaisuehdotuksen 24 kohdassa esitetty kuvaus ulkoistetuista tehtävistä osoittaa. Ulkoistetut tehtävät muodostavat olennaisen osan tehtävistä, jotka on mainittu direktiivin 85/611 liitteessä II salkunhoitoon liittyvinä tehtävinä. BNYE/BNY on erityisesti vastuussa osuuksien arvon ilmoittamisesta ja maksuliikenteen kehittämisestä. Lisäksi se hoitaa keskeisiä tilinpäätökseen ja erilaisten kertomusten laadintaan liittyviä tehtäviä.

100. Jotkin yksittäiset ulkoistetut tehtävät eivät mahdollisesti sellaisenaan olisi erillisiä. Tältä osin arvonlisäverosta vapauttamiseksi ei riitä, että tietty tehtävä mainitaan direktiivin 85/611 liitteessä II. Vaadittu erillisyys saavutetaan kuitenkin silloin, kun ulkopuolinen ottaa hoitaakseen palvelukokonaisuu-

den, joka muodostaa olennaisen osan kaikista rahaston hallinnointiin kuuluvista tehtävistä.

101. Erillisyys ei ilmene siinä yhteydessä ainoastaan ulkoistettujen tehtävien laajuudesta vaan myös ulkoistettujen toimintojen sisäisestä yhteydestä. Esimerkiksi arvon ilmoittaminen on tärkeä kirjanpitoasiakirjojen ja kertomusten laadinnan osatekijä.

102. Lisäksi yksi seikka viittaa siihen, että BNYE:lle/BNY:lle ulkoistettuja tehtäviä on kokonaisuudessaan pidettävä sijoitusrahaston hallinnoinnin kannalta oleellisina ja erityisinä. Sijoitusrahasto on lähinnä arvopaperipooli, jonka koostumus voi muuttua yhtä hyvin kuin siihen sisältyvien yksittäisten arvopaperien arvo. Vastaavasti tämän poolin osuuksien arvo heilahtelee jatkuvasti. Jotta sijoitusrahaston osuuksilla kyettäisiin käymään kauppaa, niiden arvo on ilmoitettava uudelleen lyhyin aikavälein. Arvon määrittelyyn vaikuttavat korko- ja osinkotulot arvoa korottavina ja hallinnointikulut arvoa heikentävinä tekijöinä. Tiiviissä yhteydessä arvon määrittelyyn onvastaavien ilmoitusten laatiminen, joita käytetään tilinpäätöksen laatimisen yhteydessä olemassa olevia (ja potentiaalisia) osuudenhaltijoita samoin kuin valvontaviranomaisia varten. Myös alirahastojen perustamiseen ja hallinnointiin liittyviä tehtäviä on pidettävä olennaisina ja erityisinä.

103. Jotkin ulkoistetuista tehtävistä ovat sitä vastoin yhtä olennaisia mutta eivät samassa määrin erityisiä sijoitusrahaston hallinnoinnille, kuten maksuliikenteeseen liittyvät tehtävät. Pelkästään sillä perusteella, että tietty osatekijä on välttämätön vapautetun liiketoimen toteuttamiseksi, ei voida päätellä, että tätä osatekijää vastaava palvelu vapautetaan arvonlisäverosta. [57]

104. Se, että jotkin osatehtävät eivät ole erityisesti rahastonhoitoon liittyviä tehtäviä, ei kuitenkaan estä sitä, että BNYE:n/BNY:n toiminta (kokonaisuutena) katsotaan kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitetuksi verosta vapautetuksi liiketoimeksi. Ratkaisevaa on pikemminkin se, että ulkopuolisten palveluntarjoajien suorittamat palvelut ovat kokonaisuutena arvioiden erillisiä ja sijoitusrahaston hallinnoinnin kannalta olennaisia ja erityisiä tehtäviä. Nimenomaan useiden enemmän tai vähemmän erityisten tehtävien yhdistyminen on näet tyypillistä sijoitusrahaston hallinnoinnille.

57 - Edellä alaviitteessä 31 mainitussa asiassa CSC annetun tuomion 32 kohta.

V Ratkaisuehdotus

105. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että VAT and Duties Tribunalin ennakkoratkaisukysymyksiin annettaisiin seuraavat vastaukset:

1) Jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitettu käsite "hallinta" on itsenäinen yhteisön oikeuden käsite, josta jäsenvaltiot eivät saa poiketa.

2) Palvelut, joita siirtokelpoisiin arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta annetun neuvoston direktiivin 85/611/ETY 7 ja 14 artiklassa tarkoitettu omaisuudenhoitaja suorittaa, ovat kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan nojalla arvonlisäverosta vapaita,

– mikäli ne muodostavat erillisen kokonaisuuden ja ovat sijoitusrahaston tai sijoitusyhtiön hallinnoinnin kannalta olennaisia ja erityisiä tehtäviä ja

– mikäli näiden palvelujen painopiste ei ole kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdassa tarkoitetuissa tallessapito- ja hallintotehtävissä.

3) Palvelut, joita ulkopuolinen rahastoyhtiö suorittaa hallinnollisina tehtävinä rahastonhoidon yhteydessä, ovat kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan nojalla arvonlisäverosta vapaita, mikäli ne muodostavat erillisen kokonaisuuden ja ovat sijoitusrahaston tai sijoitusyhtiön hallinnoinnin kannalta olennaisia ja erityisiä tehtäviä.